

تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی

بستری برای پرورش دانش‌آموز خلاق

فاطمه شیخ‌محسنی

کارشناس ارشد علوم تربیتی،

آموزگار مدرسه‌ی استثنایی، اقلید فارس

مجتبی محرابی

کارشناس ارشد مدیریت آموزشی،

معاون آموزشی مدرسه‌ی شاهد زرین کلاب

را به شکل برنما (بنر) در راهروی مدرسه و در معرض دید دانش‌آموزان نصب کردیم. در قدم بعد وارد تک‌تک کلاس‌های مدرسه شدم و به زبان ساده شش‌ساحتی تربیتی را برای دانش‌آموزان توضیح دادم. از آن‌ها خواستم در زنگ‌های تفریح تابلوی نصب‌شده در سالن را مطالعه کنند و هر چه از آن متوجه می‌شوند برای من توضیح دهند.

از آن پس، زمان کوتاه زنگ تفریح تبدیل شد به فرصتی برای کاوش و تفکر دانش‌آموزان تا درک خود را از این عبارات و نوشته‌ها بیان کنند.

حالا نوبت قدم سوم بود. در این مرحله تخته‌ی سفید (وایت‌برد) تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی برای تمام کلاس‌ها طراحی و در کلاس نصب شد، به طوری که تمامی دانش‌آموزان بتوانند به آن دسترسی داشته باشند و در موقع نیاز با مازیک روی آن بنویسند.

پس از نصب تابلو و ایجاد انگیزه برای دانش‌آموزان این سؤال مطرح شد که آیا می‌دانند این تابلو چیست و با چه هدفی نصب شده است؟

وقتی که کنجکاوی دانش‌آموزان تحریک شد، توضیح دادیم که آن‌ها نیز می‌توانند، پس از هر بار تدریس معلم، از هر بحث درسی هر نکته یا موردی را که با اهداف این شش‌ساحت متناسب یافتند، روی این تابلو بنویسند. این فعالیت مورد توجه تمام دانش‌آموزان قرار گرفت و آن قدر سریع مفاهیم را دریافت کردند که گاهی خود معلم از پاسخ‌های عالمانه‌ی آن‌ها شگفت‌زده می‌شد.

در این راستا، ساحت‌های تعلیم و تربیت برای یادگیری بهتر دانش‌آموزان این‌گونه ساده‌سازی شدند:

ساحت عبادی، اعتقادی و اخلاقی

برای دانش‌آموزان توضیح دادیم این ساحت هر نکته‌ای را که مرتبط با دین و ارتباط با خالق هستی باشد، در برمی‌گیرد. آیات قرآن و احادیث ائمه‌ی

سال‌هاست که سند تحول بنیادین تألیف شده و در اختیار آموزش و پرورش و در زیرمجموعه‌ی مدرسه‌ها قرار گرفته است. در سال‌های اخیر هم بحث تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی بر اساس سند تحول بنیادین و برنامه‌ی درسی ملی به بحث داغ کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های ضمن خدمت فرهنگیان سراسر کشور تبدیل شده است. در این میان، مهم‌ترین سؤالی که پیش می‌آید این است: «این مسئله‌ی مهم تا چه اندازه وارد کلاس‌های درس ما شده است؟»

اسناد بالادستی قابلیت استفاده‌ی کاربردی نخواهند داشت، مگر اینکه به شیوه‌ی معلمی ساده‌سازی شوند. هر چند معلمان خلاق و توانمند زیادی در سراسر ایران وجود دارند که با شیوه‌های متفاوت و خاص خود سعی دارند این بحث، یعنی تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی را در کلاس درس پیاده کنند؛ اما هنوز ضرورت ساده‌سازی منظم و سازماندهی‌شده‌ی این مباحث برای استفاده‌ی تمام معلمان احساس می‌شود.

به یاری خدا قصد داریم امسال در تمامی شماره‌های *رشد آموزش ابتدایی* تجربه‌های خود را در این باره با شما به اشتراک بگذاریم. به این امید که برای معلمان عزیزمان ایده‌بخش باشد. شما نیز تجربه‌های ارزنده‌ی خود را در این زمینه با ما به اشتراک بگذارید.

پس از بررسی سند تحول بنیادین و مطالعه‌ی تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی، با خودم اندیشیدم چگونه آن را به شیوه‌ای ساده و درک‌پذیر برای دانش‌آموزان دوره‌ی ابتدایی به محیط کلاس درس بکشانم. در اولین قدم با همکاری کارکنان مدرسه اهداف تعلیم و تربیت تمام‌ساحتی در دوره‌ی ابتدایی

بزرگوار(ع) همه در این ساحت قرار می‌گیرند. تشکر از خالق هستی و رعایت اخلاق نیک در برخورد با سایرین نیز مواردی است که در این ساحت هست. چنانچه در یک موضوع درسی مطالبی را دیدید که می‌توانستید به یکی از این موارد آن را ربط دهید، در ساحت عبادی، اعتقادی و اخلاقی قرار می‌گیرد

ساحت سیاسی و اجتماعی

این ساحت مربوط به رابطه‌ی انسان‌ها با یکدیگر است. برقراری رابطه‌ی دوستانه و همدلانه، انجام کار گروهی، همکاری و شرکت در برنامه‌های خدایسندانه مثل جشن نیکوکاری و اجرای تمام مناسبت‌های ملی و مذهبی که در تقویم وجود دارد، همه در این ساحت قرار می‌گیرد.

ساحت علمی و فناوری

آموختن هر مطلب علمی بخشی از این ساحت است. همچنین استفاده از ابزار متعدد، آشنایی با کاربرد ابزار و توانایی جایگزین کردن ابزار با یکدیگر از مهارت‌هایی است که در این ساحت به آن توجه می‌شود. متناسب با هر مطلب درسی باید به ابزار موردنیاز آن درس نیز توجه کرد.

ساحت هنری و زیباشناختی

استفاده‌ی خلاقانه از تمام ابزار موجود در اطرافمان، طراحی شکلی زیبا برای یادگیری بهتر مطالب درسی و استفاده‌ی بهینه از رنگ هنر، هم‌ردیف سایر درس‌ها، مطالبی هستند که در این ساحت می‌توان به آن‌ها توجه کرد. با استفاده از این ساحت می‌توان سایر ساحت‌ها را با هنر و جذابیت بیشتری یاد گرفت.

از این به بعد در هر شماره‌ی مجله قصد داریم بخشی از این تجربه‌ها را با شما به اشتراک بگذاریم و همچنین در کنار هر مطلب، در قالب فیلم، پای سخن دانش‌آموزانی بنشینیم که به این شیوه آموزش دیده‌اند. با ما همراه باشید.

ساحت زیستی و بدنی

مراقبت از محیط‌زیست و نگهداری از نعمت‌های الهی که در محیط‌زیست وجود دارد؛ مثل صرفه‌جویی در مصرف آب، پاکیزه نگه‌داشتن محیط‌زیست، تفکیک زباله‌ها و هر موضوعی که مرتبط با محیط‌زیست باشد مربوط به ساحت زیستی است. شناخت بدن و توجه به نیازهای خودمان، چه از نظر جسمی و چه از نظر ذهنی، و تقویت آن‌ها نیز جزو ساحت زیستی و بدنی محسوب می‌شوند.

ساحت اقتصادی و حرفه‌ای

مطالب و مهارت‌های مرتبط با کسب درآمد، صرفه‌جویی در مصرف، محاسبه‌ی میزان دخل و خرج، حساب کردن قیمت تمام‌شده‌ی اجناس گوناگون و هر موضوعی که مرتبط با اقتصاد باشد به این ساحت ارتباط خواهد داشت. با توجه به اهمیت ساحت اقتصادی و حرفه‌ای در زندگی روزمره‌ی امروزه، ارتباط دادن تمامی مطالب درسی با این ساحت یکی از مهارت‌های مهمی است که بایستی به دانش‌آموزان آموخته شود.

